

Bölüm 23

CİNSİYETİNDEN HOŞNUTSUZLUĞA TIBBİ YAKLAŞIMININ TARİHSEL SEYRİ, GÜNDEM VE GELİŞMELER

Doç. Dr. Koray Başar
*Hacettepe Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları
Anabilim Dalı, Ankara*

Cinsiyet birçok toplumda ve Batı toplumunda temelleri atılan modern tıpta uzun süre ikili bir düzen içinde değerlendirilmiştir (1). Bu anlayışa göre insanlar sınırları belirgin, birbirinden bedensel, ruhsal, toplumsal özellikleri açısından farklı kategoriler içinde değerlendirilir. Kişilerin dahil oldukları cinsiyet kategorisinin tüm özelliklerini tam zamanlı olarak sergilemeleri, bunun da yaşam boyu tutarlı şekilde devam etmesi beklenir. Dahası, cinselliğin temel işlevi üreme varsayıldığından, cinsiyet ile ilgili temel belirleyenin bedensel özellikler, özellikle de üreme organları olduğu kabul edilirdi. Cinsiyetin ikili bir doğası olduğu anlayışı insanların erkek ve kadından ibaret iki cinsiyet kategorisinden birinde olduklarını öne sürer. Geçtiğimiz yüz yılın başından itibaren yapılan birçok çalışma bu varsayımların farklı kültürlerde, farklı zamanlarda geçerli olmadığını gösterdi (2). Günümüzde, hem beden cinsiyetli özelliklerinin, hem de cinsiyet kimliğinin, kişinin kendi benliğini hangi cinsiyetle tanımladığının, kategorik olmaktan çok geniş bir yelpaze üzerinde dağılacak şekilde çeşitlilik gösterdiği kabul edilmektedir. Kendini ikili düzen dışında cinsiyetle tanımlama (*non-binary*) ve cinsiyet kimliği ile ilgili tanımlamaları kurgusal kabul ederek kendini belirli bir cinsiyetle tanımlamayı reddetmeyle (*genderqueer*) giderek artan oranlarda karşılaşmaktadır (3). Bedenle ilgili biyolojik değişkenlerin dahi ikili cinsiyet anlayışıyla değerlendirilmesinin insan toplulukları içindeki tekdüze olmayan yönlerin ihmal edilmesine neden olduğu kabul görmekte, araştırma yöntemleri bu nedenle eleştirel bir şekilde gözden geçirilmektedir.

Cinsiyetle ilgili bu anlayış değişikliğine rağmen, yaygın olarak kişinin cinsiyeti doğduğunda bedensel özelliklerine dayanarak tayin edilmektedir. Cinsiyet kimliği kavramının ortaya atıldığı yıllarda bedensel özellikler ve

KAYNAKLAR

1. Drescher J (2015) Queer diagnoses revisited: The past and future of homosexuality and gender diagnoses in DSM and ICD. *Int Rev Psychiatry* 27(5): 386-95
2. Mayer-Bahlburg HFL (2019) "Diagnosing" gender? Categorizing gender-identity variants in the anthropocene. *Arch Sex Behav* doi:10.1007/s10508-018-1349-6
3. Richards C, Bouman WP, Seal L, Barker MJ, Nieder TO, T'Sjoen G (2016) Non-binary or genderqueer genders. *Int Rev Psychiatry* 28 (1): 95-102
4. Başar K, Yüksel Ş (2014) Çocukluktan yetişkinliğe cinsiyet kimliği ile ilgili sorunlar: uygun değerlendirme ve izlem. *Psikiyatride Güncel* 4: 389-404.
5. Coleman E, Bockting W, Botzer M ve ark. (2012) Standards of Care for the Health of Transsexual, Transgender, and Gender-nonconforming People, Version 7. *International journal of Transgenderism* 13 (4):165-232
6. Hembree WC, Cohen-Kettenis PT, Gooren L ve ark. (2017) Endocrine treatment of gender-dysphoric/gender-incongruent persons: An endocrine society clinical practice guideline. *J Clin Endocrinol Metab* 102:3869-3903
7. Başar K, Öz G, Karakaya J (2016) Perceived discrimination, social support, and quality of life in gender dysphoria. *J Sex Med.* 13:1133-41.
8. Yüksel Ş, Aslantaş Ertekin B, Öztürk M, Bikmaz PS, Oğlağı Z (2017) A clinically neglected topic: Risk of suicide in transgender individuals. *Noro Psikiyatrs Ars* 54(1):28-32.
9. Mahfouda S, Moore JK, Sifarias A, Zepf FD, Lin A (2017) Puberty suppression in transgender children and adolescents. *Lancet Diabetes Endocrinol* 5(10):816-826
10. Raffety J, Committee on Psychosocial Aspects of Child and Family Health, Committee on Adolescence, Section on LGBT Health and Wellness (2018) Ensuring Comprehensive Care and Support for Transgender and Gender-Diverse Children and Adolescents. *Pediatrics* 142 (4):e20182162